

HARGITAVÁRALJA

Az erdélyiek tudományos, szépirodalmi és társadalmi folyóirata

Felelős szerkesztő: főfő cs. szentgyörgyi JÓSA JÁNOS

1942

Most megfordul a világ sorja:
Ami fönt van mind alul kerül,
S csak azok élnek majd,
Kik megértik a sóhajt
S kik tudnak élni egész emberül.

*

Már rengnek az egek,
Sötét tömegek lepik el a végtelen partot,
Hol az idők vizei zuhognak
S nézik a sötétülő Istenharcot...

„NÉVTELEN.”

Szerkesztői üzenetek

A kéziratokat vissza nem adjuk. Csak válaszbélyeggel és címzett borítékkal ellátott levelekre válaszolunk.

Előfizetések csekkszamlánk számaival [43.002] ellátott **biancó** csekklapon is beküldhetők.

Olvasóinknak és előfizetőinknek igaz székelylelékből kívánjuk, hogy honfiúi reményeiket és nemmes vágyaikat valóra váltsa a boldogabb újesztendő!

A Hargitaváralja szerkesztősége és Kiadóhivatala.

Dunántúli. Balássy Ferenc székelyszármazású történetbúvár volt. Kazinczy Gábor barátja. Székely vonatkozású munkái: »A rabonbánok áldozatai s a székelylek nemzeti gyűlései (1856), »A székelylek düllők« (1857), »A székelylek szókások ősrégisége« (1859), »Udvarhelyszék elsőbbsége a többi székelylek székelylek fölött« (1860), stb.

K. Árpád, Rácalmás. A Ludovikára való felvétel összes feltételeit május elején teszik közzé hivatalosan. Az erről szóló kis füzetet bárki megszerezheti akkor a Ludovika parancsnokságánál (Budapest, Üllői-út) 30 f ellenében. A főbb keléleek: 1. Legalább megfelelő érettségi, 2. a pálya iránti hajlam, külső és belső rátermettség, 3. származási igazolás a nagyszülők-ig bezárólag.

K. E. Budapest. A Tehetségvizsgáló Intézet (Budapest, Mária Terézia-tér) ma már fontos szerepet tölt be és minden szülő jól teszi, ha gyermekét pályaválasztás előtt megvizsgáltatja. Ez nem bosszorkányság, hanem hihetetlen finom műszerek mérnek le a lelkiadottságokat jellemző fizikai jeleket. Meghatározzák emlékező- és megfigyelőképességet, kitartást, le- és felhullámzó erőket, szív-, ideg-, látó-, halló- stb. képességeket és figyelmeztetést ad, hogy ne adják olyan pályára a gyermeket, ha lelki és fizikai beállítottsága el- lentmond annak és egész életében fokozott erőt kell kifejtenie oly pályán, amelyre nem született. Ha nem bízik benne, nem veszik figyelembe a pályaválasztás idején.

K. I. Bpest. Az a kérdés, hogy mivel bizonyítja be? Mi elhisszük, hogy őse Eger ostrománál esett el. Köszöntjük.

Dr. V. B. Szamosújvár. Mindíg szívesen állunk rendelkezésére. A kérdezett bárói család birtokai Máramaros megyében vannak. Üdv.

D. Sándor, Bánffyhyunad. Régi jó embereinkre, lapunk hűséges barátaira és előfizetőire mi is fokozott érdeklődéssel gondolunk. Szeretnénk tudni, miként illeszkedett az új életviszonyok közé? Szív. üdv.

Központi szerkesztőség és kiadóhivatal: Szeged, Csemegi-u. 4. sz.
Telefon: 21—06.

Budapesti szerkesztőség:
X., Stróbl Alajos-u. 7. fszt. 445.
Telefon: 1-44-8-33.

Szerkesztő:
Ádám Éva.

Előfizetések és egyéb anyagi küldemények Szegedre, szellemiek a budapesti és a szegedi szerkesztőséghez egyaránt küldhetők.

Csekklapunk száma: 43.002.
Lapunk amerikai területen megrendelhető amerikai szerkesztőirodánkban.

Címe: Stephen De Losonczy C. E. mérnöki irodája 1454. 3 rd. Avenue 82 & 83 Sts. New-York. USA.

A szerkesztőség tagjai:

Sándor Erzsi (Budapest.)
Sz. Solymos Bea (Budapest.)
Dr. vitéz Bodor Aladár (Budapest)
Dr. Filó János (Budapest.)
Gáspár Jenő (Budapest.)
Holló Ernő (Csíkszereda.)
Dr. v. Kolosváry Borcsa Mihály (Budapest.)

Előfizetési díj Magyarországon:
Egész évre — — — — 10.— P
Félévre — — — — 5.50 P
Negyedévre — — — — 3.— P
Számonkint — — — — 0.60 P

Európában:
Egész évre — — — 10 sv. frank.
Európán kívül: 3 dollár.

Szegedi Uj Nemzedék R.-T. nyomása.

Nyomdánt felel Szigeti Jenő.

Kiadó lapfajladonos: lófó csikszentgyörgyi Jósa János.

HARGITAVÁRALJA

Az erdélyiek tudományos, szépirodalmi és társadalmi folyóirata. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én

Felelős szerkesztő: **lófő csikszentgyörgyi JÓSA JÁNOS**

Új állomás az Élet útvonalán

Székelyek ültek, álltak a túlzsúfolt vonaton, amely kattogva szaladt a sokféle arcú zajongó emberekkel. Most megáll s míg vesztegel: utasok cserélődnek. Még jobban megtelnek a fülkék, a padok hújabarcú emberekkel és még egy kocsit is kapcsolnak a hosszú vagon sorhoz, nyilván, hogy helye legyen a tolongó utasoknak...

Utolsónak egy életviselt székely száll be, hangosan zokogó kis fiát túlva előbbre maga előtt. Helyet szorítanak neki. Csak ne sírjon! A gondterhes apa fia mellé húzódik és állva veti tekintetét a zöld messzeségbe. A vonat megmozdul, majd rohan súlyos terhével. Kattogó zaját túlkiáltja a gyermek megállást nem ismerő sikongó sírása. Mind terheesebb lesz. Az apa közelebb vonja magához, símogatja vizes arcát, kócos, hosszú haját... Miért teszi? rajzolódt a bosszús utasok arcára a kérdés.

— Még biztatja a sírásra, — súgja az egyik.

— Gyalázat mégis, — mondja a másik.

— Borzasztó! Hát még ez is! Hát így is! Hogy nevelhet anya ilyen makacs gyermekeket! A megjegyzések szóáradata mind szélesebb medrébe ömlik a türelmetlenség, a gyilkoló harag, a tette sűrűsödő bosszúállás hangkeverékében.

A vonat, a székely testvéreket szállító vonat egyenletes sebességét, mozgását és munkáját nem zavarja az emberi élet-halálharc, a vészterhes nyugtalanság, az élők ítélkezése... Halad, s a gyermek sír, zokog tovább...

— Csendesítse már le a gyermeket, — szól most egy jobb lelkű asszony a férfihoz. Igérjen vagy adjon neki valamit. Arca eltorzul egészen a sírástól, úgy hogy az édesanyja sem ismer majd rája.

A gyermek mintha hallotta volna e beszédet, még fékezhetetlenebb zokogásba tört.

— Bárcsak láthatná, — szólalt meg keserű bánattal a székely. — Nem tudom már magam sem, hogy mit ígérjek, mit adjak a gyereknek, nem tudom mivel vigasztaljam meg, mikor én is vele együtt szeretnék hangosan zokogni. Az anyját szeretné látni, de... — s a jó székely atyafi arcán végigszántott a könnyáradat... — az utolsó kocsiban hozzuk — koporsóban.

A vonatkerekek kattogó zakatolása most egyszerre túlhangossá vált: a szó elhalt az utasok ajkán...

Igy történik minden az életvonatán. Türelmetlenkedünk, ha sokan vagyunk, lehangolódunk, ha magányban lenni kényszerülünk. Erezzük, hogy terhünkre vannak mások, ha kényelmünk nem teljes. Hisszük, hogy gondterhekkal küzdünk, mert nem ismerjük egymás terhét, nem tudjuk, nem értjük mások celekvésének indítóokát. Könnyen ítélkezünk, gyorsan készen állunk a megtorlásra, a határtalan bosszúállásra mindenért, ami nem akarásunk, ízlésünk, tudásunk és vágyunk szerint van, amely megannyi más minden embernél, akiket összezsúfolva visz a Sors, a Végzet az Élet vagonjaiban, hol törtetünk az elsőségért, a dicsőségért, a fokozódó kényelemért, javaink kitermeléséért, nyugalunkért, pihenésünkért, öröméért, vígságért egy állandó tülekedéssel, amelyben első mindig az *En*, amely könnyen lobban haragra, bosszútettre, amely könnyedén tör pálcát mások felett, amely kárhoztatja a dologtalant és megkövezi a szorgalmast, az önzetlen munkára termett embert. És mindig valamit vár: a leszállást az élet vonatáról. Minden állomásnál remél, hogy jobb lesz, hogy kényelmesebb lesz, hogy vidámabb és kielégítőbb lesz az élet, amelyért harcban áll egy egész világ. És maga után húzza a koporsót, az eliramlott élet gondját, baját, küzdelmét és terhét, az ösztendő nehéz multját, kellemetlen érzelmeit, minden bánatát s fájdalmát. Az önzésben diadalmaskodó türelmetlenség és elégedetlenség tombol tovább az életútján s közben kétmilliárd ember egyet akar az egész Földtekén: *boldog újesztendőt!*

Fel. szerkesztő.

A vajudó világ

Irta: *Dr. Szacsvey József.*

A nemzetek életében a szociális, gazdasági és kulturális igények minél tökéletesebb kielégítésének, a jobb és boldogabb jövő megalapozásának nagy munkáját a béke ideje szolgálja. A történelem tanúsága szerint nekünk a béke, az igazi, a szó teljes értelmében vett boldog idejéből kevés jutott. A felettünk elvihartzott századok alatt mi voltunk Kelet felé a kard és a paizs. Életterünk a Kárpátok övezte haza a népek és nemzetek állandó vágya volt. Népek milliói rajtunk keresztül igyekeztek Nyugat felé törni s így igen gyakran a mi sorainkat pusztították. A nagy megpróbáltatások idején soha senki nem jött a segítségünkre. Mindig magunknak kellett helytállanunk. Csoda-e, ha paizsunk gyakorta behorpadt s kardunk nemcsak kicsorbult, hanem el is tört? A sors által reánk mért szörnyű csapásokat kihevertük, a romokat eltakarítottuk s mindig új életet kezdtünk. Ellenségeink sokszor osztozkodtak földünkön. Fel-felszabdalták s szét is osztották. Sajgó sebeinket begyógyulni sohasem hagyták. Bátor kiállásunkért s a fergetes háborúk alatt elpusztult sok drága magyar életért mindig rút hálátlansággal fizettek. Sokszor meghúzták felettünk a halálharangot s meg is ásták számunkra a mély

sírt, Egyszer riadozva, sikongva, máskor mély bűgással kongott a lélekharang. Sírt és zokogott, de benne bűgött és zengett a fel-támadás biztató hangja, az új, a megpróbáltatás előtti időnél jobb és boldogabb jövőndő nagy ígérete.

A világháborúban annyiszor megbámult hősiességünkért, meg-irigyelt vitézségünkért, az újabb és bátor kiállásunkért Trianonban megfeszítettek. Földünket feldarabolták, népünk millióit rabszol-gasorsba taszították, minket pedig, a csonka haza polgárait, — ál-landó ellenőrzés alatt tartottak. Pribékjeinknek gondja volt rá, hogy meg se mocsanhassunk. És ha valahol a vénhedt Európa rozszant épületéből kihullott egy téglá, — a tettest miközöttünk keresték. Abban a pillanatban a csonka határainkat lábhoz tett fegyverekkel őrzött pribékek szuronyt szegezve, hadirendbe so-rakoztak. A megszállt területeken élő testvéreinket pedig durva módon sanyargatták, gyötörték és kiutasították. Még mindig élénk emlékezetünkben van, hogy a nagyhatalom mámorában ké-jeigő s azóta már tizennégy röpke nap leforgása alatt összeomlott Jugoszlávia télvíz idején, egyik napról a másikra testvéreink százezrét tette át a határon s pillanatokon múlt, hogy oldalunkba nem szűrt.

A trianoni békediktátumot a bosszú és gyűlölet szülte. E két emberi gonosz tulajdonságra alapozott békemű miatt vajudik azóta is a világ. Tudta nagyon jól az antant, hogy minket hódítási vágy nem vezet. Mi boldogan és megelégedetten éltünk a Kárpátok övezte honban. Nekünk senki mással nem volt el- és leszámlá-sunk, hacsak önmagunkkal nem. Azt is tudta, hogy mi a hűséges bajtárs legszentebb kötelességét teljesítettük, amikor kardot rán-tottunk. Örök igazság az, hogy a magyar ember, ha valamire ke-zet ad, annak helyt is áll.

Mostmár megmondhatjuk: helyesen jártunk el, hogy akkor a nagy német birodalom oldalára álltunk. Tudta jól az antant, hogy igazságtalanul sújtott minket, de mert a német birodalmat akarta porig alázni, ekkép minket is a vele való szoros baráti köteléknél fogva megfeszített, vélvén, hogy örökre elmegy a kedvünk az újabbi barátsági szövetségtől. Az idő és a benne lefolyt események nem az antantot, hanem minket igazoltak. Sok idő telt el a trianoni átkos diktátum reánkényszerítésének pillanatától. Köztudomású, hogy az antant a mi megalázott és elviselhetetlen sorsunkon ez-alatt a hosszú idő alatt semmit sem igyekezett változtatni. Ha jo-gos sérelmeink orvoslásáért és elviselhetetlen sorsunk megjavítá-sáért szót emeltünk, egyre szűkebbre húzatta a mindehre kész pri-békjei által a kezünkre vert bilincset s rögtön megcsörrentek fegyvereik. A megszállás rémét állították élénk. Az antant élvezte a reánk kényszerített átkos béke gyümölcseit. Nemcsak anya-giakban akart teljesen tönkretenni a ránkvetett nagy hadisarccal, hanem a nemzeti akaratot is békjába verte, mert csak zsoldos had-sereget engedett tartanunk.

Az antant, s különösen annak feje: Anglia, mint a »világ ura«, egyre rátartibb módon tetszelgett a legyőzhetetlennek vélt

hatalom örök változhatatlanságának tudatában. Az olasz nép nagy vezérének, Mussolininek szavai: Igazságot Magyarországnak! — visszhang és ráeszmélés nélkül tűntek el fülei mellett. Még akkor sem ébredt fel mámorából, mikor Hitler vezér és kancellár Kormányzó urunknak bemutatta a nagy német birodalom új életakaratának érvényt szerezni tudó döntő tényezőjét, a világ legjobban kiképzett és felszerelt hadseregét.

Hasztalanul hangoztatta Hitler vezér és kancellár minduntalan a németeket megillető »életteret«. Hiába mutatott rá, hogy nemcsak Angliának, hanem a német- és más népeknek is joga van az élni akaráshoz. Hasztalanul hozta fel, hogy Anglia nem jogosult a népek milliói felett önkényesen uralkodni és hiába invitálta a béke asztalához, — Anglia továbbra is makacsul kitartott álláspontja mellett. A »világ ura« a világok feletti hatalmának csorbításáról hallani sem akart. Nem kétséges, hogy Anglia bízott abban, hogy hatalmának teljes súlyával kényszerítheti elsősorban is a közvetlen érdekkörébe tartozó államokat németellenes hangulatra. Vélte, hogyha elérkezik majd a tettek ideje, mindannyian fegyveresen is, melléje állnak. Tudjuk, hogy e célból meg is tett mindent. Külképviseleti szervei útján lassan-lassan érdekkörébe vont csaknem minden államot. Egymásután kötötte a garancia-szerződéseket. Ezekben a szerződésekben nem fukarkodott az ígéretekkel. A franciákkal megépíttette a bevehetetlennek hitt Maginot-vonalat, majd a Deladier-erődvonalat. Belgiumot és Hollandiát is erődök építésére készítette. Folyt az erődítési munka Nyugaton, minden vonalon, szakadatlanul. Az érdekkörébe vont keleti népek is nagy buzgalommal láttak hozzá az erődítésekhez. Itt legkiváltképp a kisantant buzgólkodott. Amikor látta, hogy Németország körül van kerítve áttörhetetlen erődökkel, még kevésbé hajlott a jó szóra. E konok makacsság lett az oka a nagyvilág további vajadásának.

Hitler vezér és kancellár meggyőződén, hogy hasztalan a béke fenntartása érdekében elmondott minden szava és minden megtett kísérlete, a tettek mezejére lépett. Vélte, hogy a befejezett tények majd kijózanítják Angliát. Elsősorban is Ausztriát kebelezte be. Így omlott össze elsősorban is Ausztria s lett az ugyanazon fajhoz tartozó és ugyanegy nyelvet beszélő nagy német birodalom elválaszthatatlan része. A soron következett a trianoni béke átkaként kieszelt, láb és fej nélküli szörnyszülött: Csehszlovákia. Mint a kártyavár, oly hirtelen nagyzuhanással esett össze. Annak is, ennek is, külön államélete megszűnt. Ausztria államélete beolvadt a nagy német birodalomba, Csehszlovákiáé részére bomolva, megszűnt. A felbomlás következtében a Felvidék visszatért hozzánk. Eggyé lett a Trianonban megcsónkított hazával, hogy attól soha, semmi körülmények között el ne váljon.

A »világ ura« mindkettőt egyre biztatgatta. Ígéretét azonban sem itt, sem ott nem váltotta be. Nem is volt rá sem módja, sem alkalmja. A történelmet formáló s a világ rosszul rajzolt térké-

pét jobb hozzáértéssel rajzolták az egymást drámai gyorsasággal követő, megváltozhatatlan események. Benes, az ámitás és hazugság nagymestere, a »birodalma« szétesését be sem várta. Mielőtt hurokra került volna, elinált. A »világ ura« ekkor már olyan befejezett tényekkel állt szemben, melyekkel számolnia kellett volna, mégsem számolt. Pedig tudta jól, hogy itt nincs megállás. Tudta, hogy a soron Lengyelország következik. Mégsem fogadta el a feléje nyújtott békejobbot. Amikor aztán a lengyel mezőkön megdördültek a német ágyúk, újból a régi metódushoz látott. Egyre biztatta a jobb sorsot érdemlő lengyel népet, hogy csak bátran vegye fel a harcot a »világbékét megbontó némettel« szemben, mert ő, a »világ ura«, ebben a nagy küzdelemben megsegíti. A végét már tudjuk. Mire az ígérlet tetté válhatott volna: huszonegy nap alatt finis Polonia.

Mire a dolgok idáig fejlődtek, Kelet felől lassan felfegyverezve a Kárpátokig nyomult a szovjet, már a volt Galicia földjét is birtokába vette. Csápjait a szovjet a Ruténföld felé nyújtogatta. Kezdett a dolog ráknézve veszedelmessé válni. S hogy az elkövetkezendő nagyobb bajoknak elejét vegyük, cselekednünk kellett. Cselekedtünk is. Kormányzó Urunk hadparancsára megindultak honvédeink s rövid pár hét alatt visszaszerezték »Kárpátalját.« A Kárpátok ormán újból magyar zászló lengett. Azóta volt alkalma meggyőződni a cseh rabiga alól felszabadított ruszin népnek, hogy boldogulását csak velünk, elválaszthatatlan kapcsolatban élve és munkálkodva találhatja meg. Erről nemcsak a ruszin népnek, de az egész világnak is volt alkalma meggyőződést szerezni. Kormányzó Urunk bölcsességét, providenciális államfői körültekintő megfontoltságát és hadvezéri fényes tettét bizonyították az azóta bekövetkezett események.

Hitler vezér és kancellár minden egyes alkalommal, minden fényes haditett után újból és újból rámutatott a béke áldásaira, s a háború borzalmaira. Szavát Anglia meg sem hallotta. Ha pedig meghallotta, nem értette meg. De nem is akarta.

A német ököl súlyos és kemény csapásai alatt Belgium, Hollandia, Norvégia s maga Dánia és Franciaország is a »világ ura« biztatására egymásután, sorra-rendre, szemeink előtt omlottak össze. Időközben Keleten is borulni kezdett. A viharfelhőket a bécsi döntés oszlatta el. E döntés folytán Kelet-Magyarország északi részét és a Székelyföldet, Kormányzó Urunk újabb hadparancsára honvédségünk birtokába vette. Határtalan volt az örömünk, de mégis csurgott belé az ürm levéből, mert habár nagy terület került újból vissza, még mindig nagyobb maradt oda. Ennek a visszatéréséhez a múlt hagyományai, s a történelmi elévülhetetlen jog alapján igényt tartunk, s valljuk, hogy ami az akkori viszonyok között nem volt elérhető, rövid időn belül megéri a megvalósításra s újból mienk lesz a Kárpátok övezte szép haza. Ezt így kívánta az ezredéves múlt, erre ösztönöz a ma még megszállt földben nyugvó őseink megszentelt pora, és a közös nagy cél megvalósításáért vérünkkel és életük-

kel áldozó testvéreink és fiaink elévülhetetlen dicső fegyverténye és szent emléke.

A napok egyre forogtak. Múlt az idő. A világ pedig csak tovább vajudott.

Jugoszlávia nem értette meg az idő szavát. A rohanó történelmi eseményeknek, ugyancsak a »világ ura« biztatására, útját állta. Vészes napok köszöntöttek ránk. Az itt időzőtt jugoszláv miniszter még ki sem szállhatott szalonkocsijából, már szerb repülőgépek cikáztak a magyar égbolton. Kormányzó Urunk immár meggyedszer kiadta a hadparancsot: Előre, Bácska földjéért! Dicső honvédségünk áldozatok árán bár, de visszavette az ősi földet. Megtörték a jugoszlávok erejét. A németek és bolgárok elvégezték munkájukat. Ekké a történelem szekere kérlelhetetlenül átgázolt Jugoszlávián s tizennégy nap múlva csak: volt Jugoszlávia. A »világ ura« által megígért segítség ezúttal is megkésétt. Ugyanígy járt Görögország is, pedig ott már valóban segített. Elveszett számára Kréta is. Napok alatt vérözönbe és lángtengerbe fulladt minden görög támadás és ellenállás.

Jugoszlávia felbomlása, részeire hullása az önálló Horvátországot keltette életre. Részeire bomlott Jugoszlávia, mert Trianonban úgy tákolták össze, hogy egész sohasem válhatott belőle. Fennállását csakis a durva erőszaknak köszönhette.

A kemény német ököl itt is elvégezte alaposan a dolgát. Nyögni fog bele a maroknyi szerbség, amely azóta sem tudott nyugvópontra jutni. Féktelen dühében a szörnyű keservében pelikánmadárként saját fiai vérét issza.

Ime, Anglia biztatására, így vajudott és vajudik ma is a felsorolt népek és nemzetek sorsa. Vajudott és vajudik továbbra is valóban a világ. Döbbenetessé vált ez a vajudás, amikor Anglia életre-halálra örök szövetségre lépett a szovjettel. Nem okult Anglia a szovjetnek a vitéz finn nemzettel viselt háborújából sem. Tudjuk, hogy ekkor már titokban lepaktált a szovjettel. Tétlenül nézte, ködös országából, Dávid és Góliát egyenlőtlen harcát. Nem fájt neki a vitézül harcoló, sok drága finn élet korai sírbomlása. Azonban nem volt hiábavaló a viruló sok finn élet elomlása, mert hazájuk nem juthatott szovjet uralom alá s nem sikerült a bekerítés nagy terve.

Esztország, Lettország és Litvánia sorsa sem döbbenett meg Angliát. Szótlanul nézte és túrte, hogy mindegyiket egymás után falja fel a szovjet, soha ki nem elégíthető mohó nagy gyomra. Amikor aztán a szovjet a maga dolgát már elvégezte és ágyúí csövét közvetlenül a tenger partjáról szegezhetette a németek oldalába, nyíltan is bevallotta a szövetség létrejöttét. A jól kiesztelt terv szerint aztán a német és magyar határ felé útnak indította a szovjet rettenetes haderejét.

Hitler vezér és kancellár örök érdeme, hogy a szándékolt nagy és rettenetes terv dugába dőlt.

Ha valaki, úgy mi megismertük a szovjet célkitűzéseit. Ez a megismerés kiábrándított bennünket a szovjet érzelem és esz-

mevilágából. Nincs köztünk olyan hitvány, aki a szovjeturalmat visszakívánná. Örültünk, hogy megszabadultunk tőle. A szovjet azonban újból uralma alá akart minket gyűrti. Jogos indok nélkül belénk kötött, alattomos módon megtámadott. Ezt a csúfságot el nem tűrhettük. Jól felfogott érdekeink védelmében, saját elhatározásunkból, Kormányzó Urunk ötödik hadparancsára nagy szövetségeseink oldalára álltunk és azóta teljes elszántsággal vívjuk a győzelembe vetett megingathatatlan hit erejével minden idők legnagyobb harcát. Mondhat bármit Anglia rólunk, Hadat is üzenhetett nekünk. Sorsunkon ez semmit sem változtathat. A mi sorsunk elsősorban s kizárólag tőlünk függ. Azt csak magunk irányíthatjuk. Ezúttal nagy szövetségeseink oldalán állva, fegyverrel a kezünkben irányítjuk, magyar szívvel, magyar ésszel, magyar erővel és dicsőséggel. Minket gáncs soha senki részéről nem illethet azért, hogy ebben a ránkényszerített nagy világégésben dicsőségesen harcolunk szövetségeseink oldalán és velük együtt vívjuk élet-halál harcunkat. Véres fejjel húzódott — saját földjén keresve menedéket — a szovjet hadsereg egyre beljebb és beljebb. Ma már Moszkva körül foly a harc, amelynek kimenetele, a történetek után, kétséges nem lehet.

Dörögnek már a japán ágyúk is. A háromhatalmi egyezményt aláíró, s a túloldalon szövetkezettek, mostmár mind háborúba keveredtek. Nem történt több, csak annyi, aminek előbb-utóbb amúgy is be kellett következnie. Tovább vajudik, még véresebben, még eszeveszettebben a világ. Bizonyos, hogy világok omlanak össze, s hogy helyükön új világok lesznek. Ujak, jobbak és boldogabbak a réginél, az összeomlottnál. Ezekben nem a gyűlölet, hanem a szeretet fog győzni és uralkodni. Minket közelebről a mi kicsiny, de szép világunk érdekel. Ennek a világnak nem szabad összeomlania. Hinnünk kell, hogy semmi áldozat, egyetlen csepp magyar vér nem hiábavaló. A ma áldozata hozza meg a jövődő holnapot. Nemzetek sorsa nemcsak a fegyverek erejétől függ. És az Isten, Aki ezer éven keresztül megtartotta nemzetünket annyi veszély között itt a Kárpátok övezte szent földön, meg fogja tartani további ezredéveken át is, mert ezen a földön nekünk rendeltetésünk van.

A falu népe is tud érezni

Egyházunk egyik tündöklő szentje, Szent Ágoston, a manicheus filozófusokra azt mondta, hogy »bőbeszédű némák«. Találójban, igazabban nem lehetne jellemezni azokat, akik sokat beszélnek és mégsem mondanak semmit.

— No, a székely népre ezt ugyan nem lehetne mondani. Szava komoly, megfontolt, kevés szóval is sokat mondó. A csíki székely, különösen az alsíki, egy pár ígékötővel, egész történetet el tud mondani az adott helyzettel kapcsolatban, olyan értelmesen, hogy aki hallja, teljesen megérti.

kátságának ismerete éppoly nevelő és búzditó hatású, mint múltunk története, ezért igen nyomasztólag hat a hiányosság és a feltűnő szűkszávúság a munka e legkomolyabbnak ígérkező részében, amelyet felerészben László Dezső, felerészben dr. R. Kiss István állítottak össze (IV. l.) »a közkezenforgó szaklexikonok alapján«. Némely igazi nagyságunkat elintéz csupáncsak 1—3 sorban. Pl. A világhírű Bolyai Farkasról rövid három sort ír. Ebből is egy sor így szól: Munkássága annyira közismert, hogy méltatását feleslegesnek tartjuk. Azt hiszem felesleges nekünk is ezt a mondatot a kritika bonckése alá venni!

A munka e pusztai sívárságát azonban az adat közlésben feltűnően mutatkozó, rengeteg sok tévedés és felületességből eredő hibák halmaza teszi még sívárabbá. Ezekből, — lapunk helyszűke miatt — csak néhányat mutathatunk be a következőkben. Az első oldalon (a könyv 3. lapja) másfélsorban szerepelteti Agyagási Károly, maroszéki főorvost, azt írván, hogy 1833-ban született. Aki tudja, hogy 1933-ban halt meg 80 éves korában Marosvásárhelyen, gyanúval fogadja a 100 évet, miután A. K. 1853-ban született, a »szaklexikonok« szerint is. A 4. lapon Apáczai Cseri Jánost, Apáczai Cs. János-nak írja: U. itt a hírneves Altorjai Apór Péter születését 9 évvel előbbre, 1667-re, helyezi, holott 1676-ban született.

A 6. lapon Barabás Béláról öt sort írván azt állítja, hogy 1854—1893 között élt. Téves itt a születési évszám is, mert 1855. december 12.-én szül., még tévesebb a halálozási év, hiszen 1934. máj. 26.-án halt el Aradon. Az öt sor érdekessége azonban az, hogy a 3. sor szerint 1917-ben Arad főpolgármestere; Barabás Miklóst 1819-ben hozza világra, holott 1810-ben született.

De itt van a 6. lapon pl. »Barabás Ábel (1853.—)« is; aki eszerint még él, s aki a munka szerint Homoródkarácsonyfalván született, unitárius tanár és filozófus, és aki az »Ujkori filozófia keletkezése« c. művét Kolozsvárt 1884-ben adja ki. Ezért az 1853-beli születésű Barabás Ábelért ismételten átnéztem a Lexikonokat és sok más forrásművet, de nem találtam más B. Ábelt, csak azt, aki 1877-ben született Verespatakon, aki Kolozsvárt tanult, aki 1903-ban filozófiai doktori oklevelet szerzett és a kolozsvári unitárius főgimn. tanára volt. Hálával venném, mint a Székely Lexikon írója, ha valaki olvasóink közül útbaigazítást adna az 1853. születésű Barabás Ábel felkutatásához.

Zágoni Áronka Győrgyről (1737—1817) azt állítja, hogy 1793-ban alapította meg az »Erdélyi Nyelvművelő Társaságot és a Kézirat Kiadó Társaságot« (Sic!), holott az előbbi 1791-ben, az utóbbit 1792-ben szervezte meg, ill. hozta létre.

A 7. lapon Bartók György erdélyi ref. püspök halálozási éve 1908., a Lexikonban (Révai stb.) 1907.

A 8. lapon baróti Beke Antal történettudósról ír 3 sort így: »(1830—)«. Az 1935-ben megjelent Révai Nagy Lexikon 21. (kiegészítő) kötetének 138. lapján pedig ezt találjuk: »szül.

1938. (A II. kötetben tévesen: 1830.), megh. Gyulafehérvár: 1913. május 9.-én. Ez azt jelenti, hogy dr. Rugonfalvi Kiss István az 1940-ben megjelent »A nemes székely nemzet képe« c. munkája III. kötetében a Lexikon által is rektifikált adatot sem vette tekintetbe s közli a 30 évvel előbb (1911-ben) megjelent II. kötet téves adatát s amellett nem ismeri az általa is elismert »történettudós« élettörténetét se, mert a halálozási év részére fönn tartja a helyet, holott a könyve megjelenésekor Beke Antal 28 éve pihent sírjában.

Benedek Eleket 1859—29 (Síc!) élteti, vagyis meghal mielőtt megszületne. (8. l.). Laborfalvi Benke József születési évét 1781-re teszi, holott tíz évvel előbb született 1771-ben (9. l.). A 10. lapon Benkő Károlyról írja, hogy megírta **Háromszék** ismertetése c. művét. Nyilvánvaló, hogy sajtóhiba van itt, de az olvasó önkéntelen olvassa Háromszéknek annál is inkább, mert a sor végén Há- és a sor elején rosszék áll. Csak az, aki tudja, hogy Benkő Károly 1830—1850. között Maroszáken és 1851—54-ig Csíkszékbén működött (és Háromszékben nem) s hogy a Századok 1869. évf. közlést adott Benkő halála után 1868—69-ben kiadott Marosszék ismertetése c. munkájáról, állapíthatja meg, hogy itt nem az »s«, hanem a »Há« a sajtóhiba, ami bizony egy ország-világnak szánt munkánál komoly hiba. A 12. lapon a M. Tud. Akadémia egyik nagy előfutárjának, Bod Péternek munkáját így idézi: »Judicaria«. A, 13. lapon a híres ezermesternek, Bodor Péternek, halálát 1849-ben állapítja meg, holott csak anynyi bizonyos, hogy 1849. után halt meg. Ugyanezen oldalon Bodor László »főművét« így idézi: »Az elveszett végrendelet«, holott »Az elorozott végrendelet« címen jelent meg. Ugyanez oldalon még található más végzetesség is Bokos Jánosnál, aki 1849-ben születik és 1848-ban, tehát születése előtt egy évvel adja ki a Kassai aratógéppróbák munkáját. U. itt Borosnyai-Lukács János erdélyi püspök nevét »i«-vel írja »y« helyett, de a közvetlen közelében »unokája« nevét »Borosnyay«-nak írja. A 14. lapon Borsós Tamás marosvásárhelyi előnévvel szerepel, holott ozdi a család. Meghalt a szerző szerint 1631-ben, annak ellenére, hogy a lexikonok szerint is 1633-ban húnyt el. Továbbá 1612-ben jelenik meg a török portán, holott 1613-ban járt ott. U. itt Borsós Sebestyénről csak úgy megjegyzi, hogy »marosvásárhelyi polgár« s hogy a XVI. század végéről történelmi följegyzései maradtak. Mint az említett Tamás apja szintén ozdi, Marosvásárhely bírája 1565—1582 között és krónikáírója, 1584-ben halt meg. Kézírásai munkáját 1562. s köv. években írta, de 1571—79. évekről szóló részek elvesztek. 1580-tól Nagy Szabó Ferenc folytatta. Ennél fogva az 1490-től 1570-ig terjedő eseményeket felölelő írásáról nem lehet azt állítani, hogy a XVI. század végéről való följegyzések.

Ennél különösebb két sorocská szerepel a 15. lapon Cseh Sándor »méltatásában«. Azt írja ugyanis e munka, hogy: Cs. S. »A XVII. sz. végén a XIX. sz. elején élt.« Nyilván a XVIII.

századot átaludta s akkor alkotta meg a »Határszéli székely örleányok« c. színdarabjának kompozícióját.

A 15. lap apró-cseprő hibáin kívül, mint pl.: Cserey Elek »Praxis procuratoria« munkája első kiadási éve 1748 (1746 helyett), — egy súlyos tévedést láthatunk a két Cseh Károllyal kapcsolatosan, de erről alább összefoglalólag szölok.

A 16. lapon nagyajtai Cserey Mihály R. Kiss I. munkájában 1667-ben született és 1755-ben halt el, holott 1668-ban született és 1756-ban halt meg.

A 20. lapon azt írja a szerző, hogy Elekes Béla 1854-ben született. U. e. sorban azt állítja, hogy 1837-ben Kézdivásárhelyen bíró, tehát 17 évvel születése előtt. A 22. lapon Felméri Lajos: »Az iskolázás jelene...« c. mű művének megjelenési évét 1882-re teszi (1881. helyett). A 23. lapon Deáki Filep József erdélyi püspököt, aki — mint írja — 1740—48. között volt püspök, 1784-ben helyezi örök nyugalomra, tehát 103 éves korában (szül. 1681-ben). Hogy mit csinált a püspök 1784-ig, (36 éven át) arról hallgat a mű, minthogy a püspök 1748-ban már nincs is az élők között.

A 25. lapon Gaál Mózes 1935-ben halt meg, holott 1936. júniusában még keresi a gyógyulást Parád fürdőn. Ifj. Gaál Mózes 1889-ben születik 1894. helyett; Galambos Mihály 1789-ben születik. Nem törődik azzal, hogy G. M. 1778-ban az Odera melletti Frankfurtban egyetemi hallgató, hogy 1782-ban nagyenyedi tanár, hogy 1787-ben jelenik meg utolsó munkája. Ezek az adatok, ha G. M.-ről adott két soros méltatásban nem fértek is el, »A nemes székely nemzet képe« szerkesztője sehogysem állíthatja G. Mihályról, hogy »1789-ben szül. Kézdivásárhelyen«, mert sohasem került volna a székely nagyjaink közé, ha éppen a halála napján születik. U. e. lapon Gábor Áronunkról is ír s azzal kezdi, hogy 1814-ben született. Ha nem is tudjuk pontosan születési évét, mégsem adhatunk a székely ifjúság és atyafiak kezébe olyan munkát, amelyből nagyjaink életét elferdítve ismeri meg. Nem tudom honnan szedte ezt a friss adatot, mert az összes szaklexikonok 1810-ről tudnak és az életrajzírók is 1810. körül tudják Gábor Áron születését. Ugyane lapon Gagyhy Dénes 1925-ben hal meg, két évvel halála (1923.) után.

A 26. lapon Gállfy Sándor, Martonosi Rugonfalvi Kiss Istvánék szerint 1819-ben születik, holott 1817-ben, tehát két évvel születése előtt, Székelykeresztúron tanuló. A 27. lapon Agyagfalvi Goró Lajos nem 1864-ben, hanem 1865-ben született. A 28. lapon Gyergyai Albertet XVII. századbéli költőnek teszi meg, holott a szaklexikonok XVI. vagy XVII. századbelinek írják. A 30. lapon Holló Lajos: »A közigazg. rendezése« c. munkája megjelenését 1891-re teszi (1890. h.). Ilyefalvi István munkájának címét pedig így idézi: »Jephta, síve tragoedia Jephtae...« Illyés András munkája címét felékezi, idéző jelbe téve »A keresztényi életnek példája...« helyett. Ilyen sűrűn fordul elő.

A 32. lapon Jakab Lajos Rugonfalvi K. I. szerint 1808-ban

születik. A hiteles adatok szerint 5 évvel előbb, vagyis 1803-ban született s nem szentgericei, hanem nagyszentgericei. A 33. oldalon állítja, hogy Dersi Kanyaró Ferenc »Zrinyi ismeretlen munkája« c. műve 1894-ben jelent meg (1890. helyett). Ilyen felületes önkényszerűséggel javítja át a 34. lapon egy olyan székelv nagyságunk halálozási évét is, mint a közkézen forgó levelező lapokról közismert Kelemen Didák szentatyáét, akit 1747-ben helyez sírba, halála után három évvel. Így tesz Kelemen Lajossal is u. e. oldalon, amikor 1849-ben parentálja el 1848. helyett. A 35. lapon »Keresztúri Demeter (Dobafalvi)«-ról állítja, hogy Szében ostrománál esett el 1660. jún. 10.-én, holott pestisben halt meg május 28.-án. U. e. lapon Kiss Mihályt 1781—1887-ig élteti, tehát 106 esztendeig. Így a székelv nagyságaink között »A nemes székelv nemzet képe« c. munka szerint vannak olyanok is, akik kétszer annyit élnek, mint a valóságban éltek. Kiss M. ugyanis 58 éves korában halt el, 1837-ben. A 36. lapon Kolumbán János első művéről ezt írja: »1759. és még négy kiadás« holott 1758-ban írta és 1770-ben adta ki. Hol van a »négy kiadás«?

A 37. lapon Csíttszentiványi Koronka Antalt már halála előtt három évtizeddel eltemetteti Rugonfalvi K. I. Szerinte meghalt 1855-ben, annak ellenére, hogy 1879-ben még munkát adott ki és 1885-ig élt. U. e. lapon Cs. Koronka Lajos »A szerezcseny lány« c. színműjéről azt írja, hogy 1803-ban előadták Kolozsvárott. Ha ez fontos megemlíteni való, akkor még fontosabb lett volna az, hogy előadták Marosvásárhelyen 1804-ben, és Pesten is 1809-ben!

A 38. lapon a sok sajtó- és névírási hiba során találunk egy olyan súlyos és könnyelműségre valló hibát, ami szinte általános a 70. oldalon. De erről is alább szövegek összegezve.

A 39. lapon már szinte hemzsegnék a történetírási hibák és tévedések. Nézzük sorrendben:

1. Zabolai Kovács Józsefről azt írja, hogy »megh. 1767«-ben, annak ellenére, hogy pont ebben az évben választják meg nagyenyedi tanárnak. Nyilván nem volt oka örömeiben meghalni, hiszen még 28 évig jókedvben élt 1795-ben bekövetkezett haláláig.

2. Kovács Miklósról azt állítja, hogy 1789-ben született. Mivel a hites források szerint 1794-ben áldozó pappá szentelték, így megtörtént az a csuda Rug. Kiss I. könyve szerint, hogy öt éves korában Kovács Miklós már fölszentelt áldozó pap. Ehhez képest már nem nagy tévedés az, hogy egy évvel később (1828-ban) avatja püspökké!

3. Székelykeresztúri Kovács Ödönről azt írja, hogy Kovács Jánosnak, aki 1856-ban született, (38. l.) testvéröccse, holott Ödön 1844-ben született és 12 éves, mikor János »bátyja« megszületik, tehát nem lehet öccse Jánosnak. Ezzel kapcsolatosan még azt is elmondja, hogy János »bátyja« mellett Ödön volt a modern magyar liberális »theologia« egyik legkövetkezetesebb kép-

viselője. Miután János nem volt soha teológus, hanem kiváló-matematikusan és fizikusan, rájövünk a tévedések tévedésére, hogy csakugyan öccsére volt Ödön annak a teológus bátyjának, akit Albertnek kereszteltek az 1838. esztendőben.

4. Kozma Döme nem 1828-ban, hanem 1827-ben született. Egy év!

5. »Kovácsnay Sándor«-ról ugyancsak a 39. lapon azt írja, hogy két latin nyelvű vígjátékát »Két komédia« címmel 1792-ben adta ki. Ezzel szemben a tény az, hogy 1781-ben írta és 1782-ben, halála előtt egy évtizeddel, adta ki. Egyébként 1792-ben halt meg. Megjelent még 1836-ban is egy kiadás.

6. E lapon is, mint több más helyen kénye-kedve szerint írja a családneveket és a helyneveket. Pl. itt Kozma Gergelyt szentgelicei-nek írja.

7. Sokkal súlyosabb hiba az, amit ez oldalon R. K. I. dr. »Kovácsnay Sándor«-ral elkövetett. Maga a név is helytelen, mert itt Kovácsnai Tóth Sándorról van szó, tehát nem lehet »y«-os családi név a származási előnév. Az öt sornyi méltatás kritikáját még ezzel nem lehet lezárni. Ugyanis az 1730-ban született K. Sándort bemutatja a 68. lapon becsületes nevén is: Kovácsnai Tóth Sándor-nak, azzal a különbséggel, hogy itt már közli a halálozási évszámot (1792.) is. Itt azután két sorban méltatja »Kovácsnay Sándor« alteregóját, két kiváló székely atyafit csinálva egyből. De ha már itt tartunk meg kell mondanunk azt is, hogy e szaktörténeti művelet éppenséggel nem ritkasága »A nemes székely nemzet képe« c. munkának. Miután szorosán idevág, itt sorolok fel egy néhányat. A 44. lapon 8 sort áldoz az író-szerkesztő az 1561-ben született Marosvásárhelyi Gergely jezsuita atyának, akinek — mint írja — eredetileg Mészáros volt a neve. A 70. lapon megint előveszi, de most 5 sorban mint marosvásárhelyi Vásárhelyi Gergelyt mutatja be az olvasóknak, azzal a változtatással, hogy 1562-ben hozatja a világra. És nem veszi észre, hogy mind a kettő egy és ugyanazon személy, pedig látja, hogy mind a kettő jezsuita atya, mind a kettő 1623-ban hal el, mind a kettő Kempis Tamás Imitatio-jának fordítója, de hát miért ne lehetne kettő az egyből, ha a nevet módosítva az egyik születését 1561-ben, a másik születését 1562-ben állapíthatja meg »A nemes székely nemzet képe« c. mű szerkesztője. — E műveletet láthatjuk a 15. lapon is, — amire fentebb hívatkoztam, — ahol már közvetlen egymás mellett szerepel ugyanazon két egyéniség. Az egyik Cseh Károly (Alsócsernátoni), a másik Csernatonai Cseh Károly. Az előbbi 8, az utóbbi 5 sorban méltatja. Mind a kettő 1838-ban születik, mind a kettő orvosdoktor és mind a kettő Borszék fürdőt ismertette meg önálló munkában. Hát ezek miatt ugyan lehetnek ikrek is, bárha két faluban jöttek a világra, és a világ csodájára ugyanúgy él, tanul, dolgozik és alkot mind a kettő. Természetesen a halálozási évet itt sem közli a szerkesztő, mert az már igazán feltűnő ritkaság számba menne, hogyha a két személy iker volna még a halálban is. És ennek a műveletnek nincs vége,

»A nemes székely nemzet képe« c. mű mindössze 70 oldalán. Mint ha a szerkesztő mind jobban belejönne a szellem- és testhasadás gyakorlati alkalmazásának munkájába, már teljes névazonossággal mutatkozik be két helyen, — csupáncsak betűszedés különbséggel, — egy és ugyanazon személy; így: **Miklósvári Sebe János** (48. l.), **Miklósvári Sebe János** (59. l.). Az előbbiről csak ennyit ír: »Teleki Mihály udvari papja, később Tótfalun ref. lelkész. Halotti beszédei és gyászversei jelentek meg.« Az utóbbiról pedig ezt: »1715-ben misztótfalusi lelkész és nagybányavidéki ref. esperes. Halotti beszédei maradtak fenn!«

Az 52. lapon bemutatja Nagysolymosi Mihályt, a 61. lapon Solymosi Nagy Mihályt szószerint így:

»**Nagysolymosi Mihály** a XVII. század végén nagyszebeni magyar tanár volt. Két alkalmi latin költeménye ismeretes.« (52. l.).

»**Solymosi Nagy Mihály** ref. esperes. 1673—1729. Theológiai értekezése, alkalmi beszédei és költeményei jelentek meg latin és magyar nyelven.« (61. l.).

Kétségtelen, hogy egy személy a kettő, mert »Nagysolymosi Mihály« nevű nagyszebeni tanár senki más nem volt, mint Nagy Solymosi Mihály, akinek 1696-beli munkáján Michaelis N. Solymosi szerepel és nem »két latin költeménye ismeretes«, hanem latin és magyar üdvözlő verseket írt, mint ahogy azt Solymosi Nagy Mihálynál említi Rugonfalvi Kiss István. Erről a Nagy Solymosi Mihályról — ismétlen — csak annyit tudtam megtalálni munkáin kívül a leggondosabb kutatás után, hogy Nagyszebenben volt tanár, de arról, hogy »ref. esperes« volt és »1673—1729« közt élt, eddig semmi nyomot nem találtam. Ha ilyen nevű ref. esperes is élt ugyanazon időben, akkor is nagy tévedés van a Nagysolymosi Mihály neve és a két latin verse körül.

Itt van egy másik példa a 65. lapon, szintén tőzsomszédságban lévő két Szentgyörgyi Istvánról. Mind a kettő tanító, mind a kettő 1853-ban született, mind a kettő tankönyveket írt az elemi iskolások részére és mind a kettő szépirodalmi cikkeket írt az erdélyi lapokban. Idézem szóról-szóra, hogy a mesteri fogalmazást, írást és a történetírás művészetét is újra bemutassam. Tehát:

»**Szentgyörgyi Lajos** szül. 1853. Tanító. Az ő buzgólkodása hozta létre az első magyar gyermekjáték gyárat. Sok szépirodalmi és közérdekű cikke jelent meg az erdélyi lapokban. Földrajzi tankönyvet is írt.«

»**Szentgyörgyi Lajos** (1853—) elemi iskolai tanító. Szül. Szolokmán (Udvarhely m.). Szépirodalmi és vegyes tárgyú cikkeket írt az erdélyi lapokban és két tankönyvet az elemi iskolák részére.«

Hogy befejezzem az ilyirányú szemlét, még megemlítem a 38. oldal szinte szenzációszámba menő ilyenmü műveletét. Itt ugyanis szerepeltet egy *sepsiszentgyörgyi Kovács Dénest* és egy *szemerjai Kovács Dénest*. Mindkettő 1861-ben születik, halálozás év nincs. Az előbbiről ír 7, az utóbbiról 2 sort. Az előbbinél felsorolja az utóbbi munkáit. Az utóbbiról pedig helyesen megírja,

hogy a Kis Ujság szerkesztője volt, pedig ez volt szerzője az előbbinek tulajdonított munkáknak is!

Ime A nemes székely nemzet képe munka III. kötetének »A székely nemzet kiváló tagjai« című fejezete így szaporítja meg nagyjaink számát, holott kétannyi kiválóbbnál kiválóbb nagyságot szerepeltethetett volna a szaklexikonok és forrásmunkák kötetéből egyaránt.

(Folytatom.)

LÁRMAFA

Változás szerkesztőségünkben. Dr. Szacs vay József súlyos elfoglaltságára hivatkozva megvált lapunk főszerkesztői tisztségétől, amelyet négy éven át viselt a Hargitaváralja eszméinek hű és kitartó szolgálatában. Ez a megválás azonban korántsem jelenti a régi és kedves kapcsolatunk megszakadását, mert dr. Szacs vay továbbra is hűséges munkatársa maradt a Hargitaváralja által hirdetett gondolatoknak és céltörekvéseknek, amelyért örök hála-ra kötelezte mindazokat, akik fenkölt gondolkozása és akaratereje hatása alatt állottak és cselekedtek.

Vitéz Kolosváry-Borcsa Mihályt az orsz. Magyar Sajtókamara elnökét Weiss Vilmos, a német sajtó birodalmi Szövetségének elnöke meghívta a Bécsben megalakított nemzeti szellemű újságíró szervezetek uniójának ülésére, ahol vitéz Kolosváry-Borcsa Mihályt az alakuló ülésen alelnökké választották.

Dr. Endes Miklós hosszabb időt töltött Kolozsvárt, ahol a Ferencrendi zárda irattárában tudományos kutatásokat végzett. Most dolgozza fel az ott szerzett értékes anyagot. Örömmel jelentjük be olvasóinknak, hogy Endes Miklós tanulmányát a Hargitaváraljában mielőbb közölni fogjuk.

Teleki Pál gróf emléke. A Fővárosi Közmunkák Tanácsa elhatározta, hogy Budapesten a Bálvány-utcat Teleki Pál utcának nevezi el. A Teleki-tér nevét pedig Teleki László-térre bővíti.

A Hargitaváralja Székely Női Tábor az Egyesült Női Tábor Nemzetvédelmi Szakosztályi ülésén beszámolót tartott dr. Dálnoki Veress Julianna elnöklésével. Az ülés keretében v. dr. Balázs Dánielné ismertette a Hargitaváralja Székely Női Tábornak az udvarhelymegyei székely asszonyok megsegítésére irányuló munkásságát. Eszerint 500 székely asszonyt foglalkoztattak a Meincég paprikafeldolgozó osztályán, akik ezáltal eleget kerestek ahhoz, hogy téli szükségleteiket fedezhessék.

Édes Testvérünk a Csíki Lapok, ötvennegyedik évébe fordul. Mennyi örömmek, mennyi küzdelemnek, mennyi bánatnak és megpróbáltatásnak volt krónikása ez alatt a hosszú idő alatt. Átvészelte a trianoni rabság sorvasztó kínját, s megérezte a boldog felszabadulás újjongó örömet. — Karácsonyi számának vezércikkét Dr. Ábrahám Ambrus, a nagynevű egyetemi tanár írta, a Karácsonyi ajándék c. cikket pedig P. Réthy Apollináriusz.

Az érdekes karácsonyi irodalmi könyveket Sz. Solymos Bea ismerteti. Beszámol a hetilap, a Napközi Otthon ebédeltetési akciójáról és az Erdélyi Párt Intéző Bizottságának üléséről. Különféle rovata pedig a hét aktuális és a Vármegyét érdeklő eseményekről. Minden sorából erő, élni akarás és kemény helytállás sugárzik. Felelős szerkesztő: Részegh Győző. Előfizetési ára egész évre 6 p. Megrendelhető: Csíkszereda, Apaffy Mihály u. 15. sz.

A Hargitaváralja Jelképes Székely Község Budapesten falugyűlést tartott, amelyen elhatározták, hogy társadalmi mozgalmat indítanak Párisban a Quai Malaguais 9. sz. alatt lévő háznak, amelyben egykor II. Rákóczi Ferenc lakott, emléktáblával megjelölése érdekében.

A Bácskába telepített józseffalvi székelyek 16 nagy láda szertetsomagot küldöttek Budapestre a Vörös Kereszt útján a sebesült honvédek részére.

Kézdivásárhelyi Vásárhelyi Sándor ny. főszolgabíró, volt orszgy. képviselő, stb. december 11.-én Budapesten elhunyt.

Sík Sándor a kiváló pap költő »Versek a Székelyföldről« címen lélekkel, művészettel és emlékekkel teljes gyönyörű székelyföldi verseket olvasott fel december 12.-én a rádióban.

Vitéz lőfő dálnoki Miklós Béla altábornagyot, aki személyes közreműködésével vezette a magyar gyorsadtestet a keleti harc tér súlyos harcok telékében és minden akadály ellenére a hadműveletet döntően előbbre juttatta, a Führer a Vaskereszt lovagkeresztjével tüntette ki.

Czimbalmos Mihályné sz. homoródszentmártoni Bíró Ilona Lenke áll. tanítónő 44 éves korában meghalt. December 13.-án temették el Rákospalotán.

Csíkszentsimoni dr. Lakatos Gyula ügyvéd, e. e. tart. főhadnagy, a m. kir. Kúria ügyvédi tanácsának tagja, volt orszgy. képviselő, 56 éves korában december 12.-én Gallyatetőn elhunyt.

Dr. Ugron Gábor ny. belügyminiszter székely testvérünket a Kormányzó Úr hat évi időtartamra 1934-ben kinevezte az akkor megalakult Orsz. Irodalmi és Művészeti Tanács elnökének. Az Orsz. Tanács nemcsak véleményező és javaslattevő szerve volt a kormányhatóságnak, hanem az ily intézkedések végrehajtásában is közreműködött. Ugron Gábor dr. nagy szakértelemmel és kiváló szervezőképességgel vezette az Orsz. Irod. és Műv. Tanács ügyeit. Megbízatása egy évvel ezelőtt lejárt, de Hóman Bálint dr. vall. és közokt. min. kérésére tovább is vállalta azt. Most az Irod. Tanács átszervezésével foglalkoznak az illetékesek. Ugron Gábor a tervekkel nem azonosította magát és az elnöki tisztséget nem vállalta tovább. A következő hat évre dr. Tasnádi Nagy András titk. tanácsost nevezték ki.

Olvassuk és terjesszük a Székelyföldet, annak népét és történelmét ismertető **Hargitaváralját**, Csonkamagyarország egyetlen kéthetenként megjelenő székely folyóiratát!

ERDÉLYI HIREK

Marosvásárhelyt a Ferencesek templomának főoltárképe javítása közben megállapították, hogy az értékes műalkotás. Feltéves szerint Mányoki vagy Kupeczky műve és I. Lipót korában festették. Szent Imre herceget, Astrik bencés apátot, Zágoni Mikes Kelement és Nagybercsényi Miklóst ábrázolja a kép.

Székely Szó címen új napilap indult Marosvásárhelyen, amelynek főszerkesztője dr. Bíró István orszgy. képviselő, felelős szerkesztője Szász Endre, a kitünő újságíró, aki a megszállás alatt Kolozsvárt a Keleti Újságot szerkesztette.

Urmánczy Nándor özvegye 14 marosmenti község ezer gyermeke részére gyűjtött ruhát és egyéb ajándékot. Karácsonykor osztották ki.

Erdélyben a nemzetiségi vidékeken is egymásután avatják fel az Országzászlókat, mint a szatmármegyei Részteleken is, Sáromberke község pedig a megszállás alatt megmentett milleniumi zászlót vonta fel az Országzászló árbocára.

Marosvásárhelyen tizenegy székely vitéz várományos tette le a vitézi esküt. Vitéz Vida Gyula székkapitány mondott beszédet a székely vitézekre háruló erkölcsi kötelezettségekről.

GÓBÉSÁGOK

Góbé baka tisztelet tudás. A kézdivásárhelyi laktanya udvarán K. P. főhadnagy parancsot osztott a napostizedesnek, aki közvetlen előtte állott. Jön a góbé újonc, de nem tér se jobbra, se balra, hanem egyenesen a kettő közé furakodva haladt tovább.

— Állj! kiáltotta utána a főhadnagy, s magához inti, hogy alaposan megleckéztesse a góbét merészségeért és illetlen magatartásáért.

— Mondd csak te, — folytatta a főhadnagy —, nem látál lengem?

— Hogyne láttam vóna a főhadnagy urat, — szólt a góbé tisztelgő állásba csapva magát — éppen így tisztelegtem, mert én már csak tudom, mi a tisztelet.

— Jó... jó! mondja mosolyát elrejtve a főhadnagy a góbé feszes, tisztelgő állását látván, de miért illetlenkedtél közben, amikor szépen elkerülhettél volna.

— Hogy én elkerüljem? szólt büszke csodálkozással a góbé. Azt már nem teszem meg, még ha parancsolná es nekem a főhadnagy úr.

A moszkvai fa-ló. Valahol az orosz front egyik kaszárnyájában friss újsággal jelentkezik a góbé:

— Atyámfi! Sztalin elbujt!

— Hová? ugráltak föl a honvédek.

— Moszkva új-trójai falóvába: Szamarába!